

Роль банківських установ в інвестуванні реального сектору економіки

В умовах економічної кризи, відсутності вільних грошових ресурсів і гострій потребі в оновленні основних виробничих фондів підприємств, важливою і необхідною умовою розвитку реального сектору є активізація застосування банківською системою кредитних важелів.

На сучасному етапі найважливішим чинником розвитку економіки і суспільства в цілому є інвестиції. Тому акумулювання необхідних вкладень для стабілізації і забезпечення стійкого зростання економіки неможливе без активізації кредитної діяльності банків. Таким чином, стійке зростання економіки багато в чому визначається активною участю банківської системи в інвестиційному процесі, формуванні активів підприємств, а також їх доходів і прибутків

Кредитні вкладення в економіку до 2009 року зростали. Зв'язки реального сектору економіки і банків відзначалися позитивною динамікою. У 2005-2008 рр. банківська система демонструвала достатньо високі темпи кредитування як юридичних осіб (зростання на 63%), так і населення (98%) [0, 8] Однак, частка кредитів у ВВП, наданих суб'єктам господарської діяльності, збільшилася за 4 роки лише на 21,8%. У 2009-2010 рр. через обмежені можливості комерційних банків, пов'язаних з рядом макро– і мікроекономічних факторів, кредитування економіки в основному було припинено.

У строковому розрізі позитивним фактором було збільшення довгострокових кредитів. Проте, таке зростання мало не інвестиційну, а споживчу спрямованість. Споживча спрямованість кредитних вкладень не сприяла економічному зростанню та суттєво поглибила спад виробництва.

У перспективі не варто очікувати суттєвих змін у кредитуванні інвестицій, передусім через кризові явища у банківській сфері, а також проблеми капіталізації та дефіцит дешевих і довгострокових ресурсів.

Тому банки через обмежені можливості використовувати кредитні важелі впливу на виробництво неохоче йдуть на інвестиційне фінансування реального сектору економіки. В основному комерційним банкам вигідно кредитувати оборотні фонди підприємств. Так, у липні 2011 року для поточної діяльності підприємств кредитів надають набагато більше, ніж для інвестиційної,

відповідно 83,3% і 14,5% [1, 108- 117]. Тенденція переважання власних коштів в інвестиційній стратегії суб'єктів господарювання є доволі стійкою і останніми роками майже не змінюється. Висока частка власних коштів у структурі джерел фінансування інвестицій є свідченням швидше слабкості, ніж сили суб'єктів господарювання, оскільки суттєво обмежує можливості процесу інвестування, знижує їхню активність. Орієнтація лише на власні ресурси жорстко обмежує обсяги інвестування, можливості акумулювати кошти для інвестицій. Оскільки процес акумуляції коштів потребує тривалого часу, то інвестиційні процеси в цілому сповільнюються. Що стосується інвестицій в нові підприємства, то виникає ситуація, коли реалізація навіть досить ефективних проектів, що потребують, як правило, значних інвестиційних вкладень, стає просто неможливою.

Пріоритетними напрямками кредитних вкладень комерційних банків за останні роки були і залишаються: торгівля, переробна промисловість, операції з нерухомим майном, будівництво, сільське господарство. Висока частка цих галузей у загальній сумі кредитів, виданих юридичним особам, стало характерним явищем. Так, у 2010 та 2011 році банки продовжували надавати перевагу кредитуванню підприємств торгівлі, переробної промисловості та операціям з нерухомим майном. Питома вага кредитних вкладень банків у торгівлю сягає до 34,61% (станом на кінець жовтня 2011 р.) [3]. Іншими словами, вона поглинає майже весь арсенал кредитів, що йдуть у галузі матеріального виробництва і негативно відображається на зростанні обсягів ВВП.

Переорієнтацію банків на кредитування реального сектору економіки варто визнати сьогодні одним із найактуальніших завдань. У свою чергу проблеми, що перешкоджають процесу взаємодії банківського і виробничого капіталу, можна поділити на внутрішні (пов'язані із внутрішньою діяльністю суб'єктів кредитування) і зовнішні (пов'язані із загальноекономічними проблемами).

Як внутрішні проблеми, що постають перед банками, відзначимо переважання коротких пасивів при необхідності розміщення довгострокових активів і, відповідно до цього, зростання ризиків банківської ліквідності; інтенсивна зміна середніх ринкових ставок, що викликає необхідність переоцінки, яку легше провести за пасивами, ніж за жорстко закріпленими довгостроковими активами. Безпосередньо з цього витікає зростання процентних ризиків; наявність високих норм резервування по залучених коштах, що викликає тиск на розмір ставки по активах; недостатність у банках і на підприємствах кваліфікованих фахівців з управління виробництвом і

ризиками, пов'язаними з процесом управління безпосередньо на місцях.

Зовнішні причини, що перешкоджають ефективній взаємодії підприємств реального сектору економіки і банків, виражені: значним рівнем ділових ризиків позичальників, що впливають на кредитний ризик банку; відсутністю цілеспрямованої і впорядкованої підтримки підприємств і фінансових інститутів з боку органів державної влади; небажанням багатьох підприємств тісно співпрацювати з банками на пропонованих останніми умовах; наявністю значних зовнішніх (для банків) ризиків, пов'язаних із структурою економіки, що склалася; відсутністю з боку держави комплексних заходів із стимулювання інвестиційної діяльності економічних суб'єктів у сфері реальної економіки; загальною політичною і економічною нестабільністю в країні. Враховуючи наявні на кредитному ринку перекося у бік споживчої спрямованості кредитних вкладень, необхідно вжити додаткові заходи контролю за динамікою внутрішнього кредиту і особливо за його структурою, оскільки переорієнтація кредитної політики банків на потреби домогосподарств і уповільнення кредитування інвестиційних потреб суб'єктів господарювання негативно позначилася на фінансуванні інвестиційного попиту українських підприємств, а відтак призвела до зниження фінансового потенціалу і рівня прибутковості як реального сектору господарювання, так і банківського.

Таким чином, недостатнє використання кредитних важелів комерційними банками через вплив розглянутих вище внутрішніх і зовнішніх чинників, негативний вплив яких ще більше посилюється через фінансову кризу, є результатом низької ефективності фінансової-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а відповідно і низьких темпів економічного зростання. Тому в сьгоднішніх умовах вкрай необхідне:

– прискорення ремонетизації економіки як важливої передумови нарощування обсягів позичкового капіталу, розширення внутрішнього фінансового ринку та ресурсної бази банків;

– підвищення ролі кредитного каналу пропозиції грошей та ефективності процентної політики як найбільш дієвого інструмента впливу на інвестиційну та інноваційну діяльність економічних суб'єктів, для того і повинні бути задіяні кредитні важелі впливу на виробництво.

Список використаної літератури:

1. Бюлетень Національного банку України. – 2011. - № 9. - С. 108, 117.
2. Економіка і монетарна політика у 2007 р. та прогноз на перспективу // Фінансовий ринок України. – 2008. – №2(52). –С. 8.
3. Кредити, надані резидентам у розрізі секторів економіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897